

*Sala-
purya
Mahallesini*

PENELOPE FITZGERALD

Çeviri: SİBEL SAKACI

♥ can
roman

PENELOPE FITZGERALD

SALAPURYA
MAHALLESİ

Offshore, Penelope Fitzgerald

© 1979, Penelope Fitzgerald

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin İngilizce orijinal baskısı *Offshore* adıyla HarperCollins Publishers Ltd. tarafından yayımlanmıştır.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3754-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750737541

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

PENELOPE FITZGERALD
SALAPURYA
MAHALLESİ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Sibel Sakacı

Penelope Fitzgerald'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Mavi Çiçek, 2018

PENELOPE FITZGERALD, 1916'da doğdu. 1938'de Oxford Üniversitesi'nin ilk kadın mezunu oldu. 58 yaşında roman yazmaya başlayan Fitzgerald *Salapurya Mahallesi* Booker Ödülü'nü kazandı. Bir romancı, şair, deneme ve biyografi yazarı olarak öne çıktı ve *The Times* gazetesi tarafından "1945'ten bu yana gelmiş geçmiş 50 büyük İngiliz yazarı" listesine alındı, *Observer* gazetesi ise son romanı *Mavi Çiçek*'e "en iyi on tarihsel roman" arasında yer verdi. İkinci Dünya Savaşı sırasında BBC'de görev yaptı. Penelope Fitzgerald ailesini geçindirmek için 1960'larda öğretmenlik yaptı ve 70 yaşına kadar bu mesleği sürdürdü. Bir süre Battersea'deki bir deniz evinde yaşadı. İki kez batan o deniz evindeki yaşamını yapıtlarında da yansıttı. 2000'de ölen yazara İngiliz PEN 1999 Altın PEN Ödülü'nü verdi. Diğer romanları: *The Golden Child* (Altın Çocuk), *The Bookshop* (Kitabevi), *Human Voices* (İnsan Sesleri), *At Freddie's* (Freddie'de), *Innocence* (Masumiyet), *The Beginning of Spring* (Baharın Başlangıcı), *The Gate of Angels* (Melekler Kapısı).

SİBEL SAKACI, İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Kız Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrenim gördü. Uzun yıllar finans sektöründe ve sonrasında Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Hazırlık Birimi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Maeve Binchy, Jasper Kent, Joseph Iannuzzi gibi yazarların ve çok sayıda çocuk kitabının çevirmenliğinin yanı sıra özellikle eğitim, sağlık, sanat ve finans konularında araştırma kitaplarının, çevirmenliğini ve editörlüğünü yaptı. İlgili konularda hem sözlü hem yazılı çeviri yapmaya devam etmektedir.

Grace'e
ve içinde yolculuk eden herkese

*“che mena il vento, e che batte la pioggia,
e che c'incontran con si aspre lingue.”¹*

1. (İt.) “(...) rüzgârda savrulup yağmurda ıslananlar, kötü sözler söyleyip çarpışanlar.” Dante'nin *İlahi Komedya*'sında “Cehennem” bölümünün 11. Kantosu. Rekin Teksoy çevirisi. (Ç.N.)

I

“*Dreadnought*’un¹ bizden dürüst olmayan bir şey yapmamızı istediğinde hemfikir miyiz?” diye sordu Richard.

Dreadnought, bu kadar kolayca anlaşılabilirdi için memnun, başıyla onayladı.

“Yalnızca satış yapabilmenin bir yöntemi olarak. Sorunumu çözebilecek tek yolmuş gibi görünüyor. Burada olanların, doğrudan sorulmadığı takdirde su alan büyük çatlağımdan söz etmeme, daha doğrusu büyük çatlak meselemi gündeme getirmeme sözü vermesini istiyorum.”

“Yani bizden *Dreadnought*’un çatlağı olmadığını mı söylememizi istiyorsun?” diye sordu Richard sabırlı bir şekilde.

Tekne sahiplerinin bütün toplantıları, tıpkı meddücezirlerin doğal hareketleri gibi, Richard’ın Ton sınıfı mayın tarama gemisinden dönüştürülmüş teknesinde geçiyordu. Lekesiz, hep yenilenen gri boyasıyla amatörler için muşambayla su geçirmez hale getirilmiş olan *Lord Jim*, diğer tekneleri gölgede bırakıyordu ve tıpkı mütevası mavi ceketiyle toplantıya ağırlığını koyan Richard gibi öteki teknelerin iki katı ağırlığındaydı. Ancak yine de Ri-

1. Savaş gemisi dretnot anlamındaki sözcük, teknenin adıdır. Muhtemelen aslında gerçek bir dretnot olan tekne, savaş sonrası sivil kullanıma geçmiştir. (Ed.N.)

chard, bu sorumluluğu hiç almak istemiyordu. Oldukça iyi evlerin manzarasını oluşturan ve Londra Liman Başkanlığı'nın gözetimi altındaki Battersea Reach'te yaşamak şüphesiz belli bir yönetim biçimi gerektiriyordu. Richard yeryüzünde ya da denizde bunu dayatmak isteyen son kişilerden biriydi. Ama yine de bunu birisinin yapması gerekiyordu. Görev, o sırada kimsenin üstlenmeyeceği bir şeydi. Çok şükür ki, görevi tarif etmesi gerekmiyordu. RNVR'deki¹ savaş hizmeti ve o zamandan önceki ve sonraki mizacı, bunu onun yerine yapıyordu.

Richard başkanlık bile yapmak istemiyordu. Yönetimi bir heyetle yapsa daha mutlu olurdu ama çoğu, satın almak yerine onları kiralamış olan tekne sahipleri, heyet hamurundan yapılmamışlardı. *Lord Jim* ile, Thames'in iki yüz metre yukarısında çöp dökme iskeleleri ve bira fabrikalarına yakın, neredeyse Battersea Köprüsü'nün gölgesinin altına demirlemiş eski, ahşap Thames teknelerinin arasında büyük bir uçurum vardı. Ne sağlam toprağın ne de suyun canlıları olan tekne insanları da, olduklarından daha saygıdeğer olmayı arzu ederlerdi. 1960'lı yılların başlarında makul işleri ve yeterli parası olan binlercesi Chelsea kıyılarına göz dikmişti. Ama onları üzen, başkaları gibi olmalarına neden olan bir başarısızlık, sürüklenip meddücezir yolundaki çamura saplanarak yok olmuş diğer birçok şey gibi, onların da dibe çökmesine neden olmuştu.

Çoğu meddücezir yolu canlısı gibi, bunların da biyolojik anlamda "başarılı" olduğu söylenebilirdi. Yerlerinden edilmeleri kolay değildi. Ama Reach'ten ayrılmak için tekne satmak, tıpkı tarihin ilk zamanlarında, hem karada hem denizde yaşamakta olan hayvanların karaya

1. The Royal Naval Volunteer Reserve: İngiliz donanmasının gönüllü birimi. (Ç.N.)

çıkması gibi ümitsiz bir adım olarak kabul edilirdi. Bu türlerin birçoğu, bu girişim sırasında yok olmuştu.

Pirinç çerçevesi, kallavi masasının etrafına bakan Richard herkesin çok usturuplu davrandığı izlenimine kapılmıştı. Bundan kaçınmanın bir yolu yoktu ve neticede, kendi durumunun tartışılmasını isteyen Willis olduğu için, Richard özenle insanların fikrini alıyordu.

“*Rochester? Grace? Bluebird? Maurice? Hours of Ease? Dunkirk? Relentless?*”

Teknik olarak hepsi limanda olduğuna göre, onlara tekne isimleriyle seslenme konusunda Richard oldukça haklıydı. Arkadaş canlısı genç bir adam olan Maurice, daha Reach’e gelir gelmez Richard’ın bunu yapacağını ve kendisinin, pruvasında altın yıldızla yazılı olduğu gibi *Dondeschiepolschuygen IV* olarak çağrılacağını anlamıştı. Bu yüzden, teknesinin adını *Maurice* olarak değiştirmişti.

Kimse ilk sözü almak istemiyordu ve *Dreadnought*’un sahibi, altmış beş yaşlarındaki, deniz ressamı Willis, ellerini önündeki masaya uzatmış, yalnızca tepesindeki diken gibi siyahlı grili saçları görünecek şekilde başını öne eğmiş oturuyordu. Sessizliği nehrin aşağısından gelen bir gemi sireninin uzun çığlığı bozdu. Bu, Thames Nehri için rahatsız edici bir işaret – demir almak üzereyim. Tekneler henüz çamurun üzerinde yatıyordu ama meddücezir başlamak üzereydi.

Teknenin mutfağından gelen hafif ama dikkate değer sesi duyan Richard nazikçe izin istedi. Belki döndüğünde diğerleri bu tuhaf duruma daha fazla yardımcı olmak için bir şeyler yapmak isterlerdi.

“İşler nasıl gidiyor Lollie?”

Laura, önünde açık bir yemek kitabı, bir şeyleri küçük parçalara ayırıyordu. Ona ufku ancak dönümler dolusu sürülecek tarla ve otlamayla sınırlandırılabilir, kocaman açılmış, yorgun, itaatkâr bir Shire atının gözleriyle

baktı. Richard, Laura'nın güzel bir ev yerine Londra'nın ortasında bir teknede yaşama konusunda kendisinden başka kimseye şikâyet etmemiş olmasının sadakat anlamına geldiğini biliyordu. Laura herhangi bir imayı önlemek için ayda bir kez evine gidiyor ve Thames'de yaşayan çok eğlenceli insanlar olduğunu anlatıyordu. Aralarında yalan yoktu. Sona erdiği zaman hayatının her bir bölümünü sessizce geride bırakan ve her şeyi mantıklı bir şekilde açıklamak isteyen Richard, *Lord Jim*'e bağlılığını böyle açıklayamazdı. Kolaylıkla bir ev edinebilirdi ve aslında *Jim*'in dönüştürülmesi epey pahalıya mal olmuştu. Ve eğer nehir, gündüzki haline değil, hayallerine hitap ediyor olsa, bu işe hiç kalkışmazdı.

“Neredeyse bitirdik,” dedi Richard.

Laura nemli, uzunca saçlarını geriye attı. Teorik olarak görüntüsü birçok çalışanın hizmetine bağlıydı –kuaförüm, son kuaförüm, doktorum, ilki bana faydalı olmadığında gittiğim diğer doktorum– ama onların ilgisi olsun olmasın, Laura hep güzel olacaktı.

“Bu mutfak yeni aspiratörle gerçekten de pek fena sayılmaz, değil mi?” diye devam etti Richard. “Tabii bir miktar buhar hâlâ...”

“Senden nefret ediyorum. Şu insanlardan kurtulamaz mısın?”

Salonda, nispeten geç gelmiş olan Maurice, Willis'in lehine bir şeyler söylüyordu. Umarsızca sempatikti. Akşamları anlaşmalı olduğu komşu meyhaneden adam kaldırmak ve onları teknesine getirmek olan mesleği pek kârlı sayılmazdı. Maurice kâr etmek için doğmamıştı ama buna ya da başka bir şeye gönül koymak için de doğmamıştı. Ona karşı şefkat hissedenler için bunu söylemenin kolay bir yolu yoktu çünkü onun için dost da düşman da birdi. Örneğin sevimsiz bir tanıdığı onun ambarının bir

kısmını çalıntı eşyalar için depo olarak kullanıyordu. Richard ve Laura bundan haberdar olmayan birkaç tekne sahibinin arasındaydı. Ama Maurice neredeyse gururluydu, çünkü Harry müşterisi değil, kendisinden bir ricada bulunmuş ve karşılığında hiçbir şey vermemiş olan bir insandı.

“Harry’yi de sendeki çatlaktan söz etmemesi konusunda uyarmalıyım,” dedi Maurice.

“Bu konuda ne biliyor ki?” diye sordu Willis.

“Bir zamanlar Ticari Filo’daymış. İnsanlar *Dreadnought*’a bakmaya gelirlerse, ona fikrini sorabilirler.”

“Onu kimseyle konuşurken görmedim. Pek sık gelmiyor, değil mi?”

O sırada *Lord Jim* hissedilir bir yalpayla tepeden tırnağa sarsıldı. Yere düşen bir şey olmadı, çünkü *Lord Jim*’de her şey uygun bir biçimde sabitlenmişti, ama nazikçe silkelenecemmiş gibi kalktı ve yükseldi. Meddücezir onu kaldırmıştı.

Tam o sırada masada oturanlar endişeyle ürperdi. Önlerindeki altı saat boyunca –ya da biraz daha kısa, çünkü Battersea’de met beş buçuk saat cezir altı buçuk saat sürerdi– karada değil, suda yaşayacaklardı. Her biri teknelerindeki yamaları, zorlanacak noktaları, aralıkları kendi bedenlerindeki zayıf noktalarını gibi hissetmekteydi. Son kalafatın kopup kopmadığını görmek için bir yandan sabırsızlanırken, diğer yandan bu, ödlerini kopartıyordu. Bir Thames teknesinin altı düz değildir ve birkaç santimlik sığ suda yüzer durumdadır. Bunun tek istisnası, *Rochester*’ın sahibi, teknesinin bakımına aşırı meraklı, küçük bir firmanın emekli müdürü Woodrow’du. Woodie için hiç tehdit olmadığı halde, met onu dayanılmaz bir şekilde korkutuyordu, çünkü ona göre *Rochester*’ın suyun altında hoş çizgileri vardı ama bunlar artık on iki saat boyunca görünmez olacaktı.

Reach'teki her teknede, bir dolabın kapısının kapanmasından daha yüksek olmayan uğursuz, hafif bir vuruşu, borda, kalas ve rüzgâr üstünde çok daha güçlü vuruşlar, gök gürültüsü gibi bir gıcırdama salvosu ve insandan çıkar gibi inleme sesleri izleyebilirdi. Suyun üzerinde yükselmiş, yükleri olmayan çılgın, yaşlı tekneler sahiplerinin dönmesini bekliyordu.

Richard iyi bir kumandan gibi, aradaki tik ağacından yapılma kalın duvara rağmen toplantıdaki rahatsızlığı fark etmişti. Geçmiş yıllarda açık denizlere çıkmış olsaydı, bir isyana asla uykuda yakalanmazdı.

“Gittiklerini görmeyi tercih ederim.”

“İstersen bir-ikisine kalıp içki içmelerini teklif edebilirsin,” dedi Laura, “eğer öyle birisi varsa.”

Laura farkında olmaksızın sık sık babasının sesini taklit ediyordu ve tıpkı onun gibi arada sırada sıkıntıdan içkiyi fazla kaçırıyordu. Richard ona karşı şefkat hissiyle doldu. “Bugün *Country Life* dergisini aldım,” dedi Laura.

Richard bunu zaten fark etmişti. Pek düzenli *Lord Jim*'de yeni bir şey hemen fark edilirdi. Dergi, üzerinde gölge veren bir sedir ağacının yer aldığı bir çimenlik ve arkasında çimenliğin amacını ortaya koyan kare biçiminde bir evin bulunduğu emlak ilanları sayfasında açık bırakılmıştı. Her ay bu fotoğrafın ebat ve yerleşim olarak farklı çeşitlemeleri yayınlanıyor, sanki *Country Life* okuyanların değişimin üzerinde olduğu ya da orada bunların gerçekleşmediği izlenimi yaratılıyordu.

“Onu kastetmedim Richard, birkaç sayfa sonrasını kastetmiştim. Orada daha küçük yerler var.”

“Nenna James'ten kalmasını isteyebilirim,” dedi Richard. “*Grace*'ten, yani.”

“Neden? Onun güzel olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Bunu hiç düşünmemiştim.”

“Kocasını onu terk etmemiş miydi?”

“Durumundan emin değilim.”

“Postacı *Grace*’e pek mektup gelmediğini söylüyordu.”

Laura geçmiş zaman kullanmıştı çünkü mektupları artık postacı dağıtmıyordu: *Maurice*’in sağlama alınmamış sürme iskelesinden iki kez düştükten ve bütün sabah postası büyük nehrin çöpleri arasında ıslandıktan sonra, Posta İdaresi haklı olarak *Reach*’e artık dağıtım yapmayacaklarını bildirmişti. Her iki durumda da, *Lord Jim*’den Mr. Blake’in çalışanlarını kurtardığını ve ona teşekkürü borç bildiklerini söylemişlerdi. Ondan beri mektupları çekek ofisinden almak gerekiyordu ve Laura bunun yurtdışında yaşamaktan hallice olduğunu düşünüyordu.

“Bence *Nenna* uygundur,” diye devam etti Richard. “Gerçekten, bana oldukça uygun görünüyor. Ama onunla yalnız kalmak istediğimden emin değilim.”

“Nedenmiş o?”

“Birden gözyaşlarına boğulmayacağına ya da aniden giysilerini çıkarmayacağına emin olamıyorum.” Aslında bu bir kez Richard’ın başına, çalıştığı yatırım danışmanlığı firması *Nestor&Sage*’de gelmişti. Ofisi daha modern bir planda, açık alan şeklinde düzenlemeyi düşünüyorlardı.

Richard salona dönünce katılımcılar bir rahatlamayla ona baktı. Kapıda beliren Richard, sallanmakta olan tekneye sağlamca yerleştirilmiş görüntüsüyle bile, ne kadar zor olursa olsun her şeyin makul bir şekilde iyi sonuçlanacağı duygusunu veriyordu. Bu kendisinden çok emin olmasından değil, ihtimalleri iyi hesaplamasından kaynaklanıyordu.

Willis genç *Maurice*’e desteği için teşekkür ediyordu.

“Yani, beni destekledin... ihtiyacı olan arkadaşısın...”

“Bir şey değil.”

Willis masadan kalkmaya davrandı. “Yine de, o arkadaşın Ticari Filo’da bulunduğunu hiç sanmıyorum.”

İş askıda kaldı, diye düşündü Richard. Pejmürde gruba, kararlı ama her zamanki gibi nazik bir biçimde güvertedeki iskeleye kadar eşlik etti. Güvertede olmak, her zamanki gibi çok rahatlatıcıydı. Sonbaharın ilk sisleri Reach’in tamamının görülmesini zorlaştırıyordu. Bem-beyaz tüyleri sudan kirlenmiş martılar, tıpkı tekneler gibi, *Lord Jim*’in etrafında süzülüyordu.

“Sorununla ilgili bir şeyler yapmak için muhtemelen çok zamanın olacak,” dedi Willis’e, “bu tekneleri satmaya çalışmak uzun sürer. Seninkinin çatlağı kış tarafta, değil mi?.. Dört pompan da çalışıyor. Her bir haznede bir tane... yanlış anlamıyorsam?”

Dreadnought’la ilgili bu ifade öylesine gerçekten uzaktı ki, Willis bir şey söylemek yerine astsubay selamına benzer bir hareketle karşılık vermeyi tercih etti. Sonra diğerlerinin peşinden karaya geçip rıhtım boyunca yürümeye başladı. Reach’in ortasında, çoğunlukla kışın yatan, çift katlı kış giysilerine bürünmüş ufak tekneler vardı. Bunlar yalnızca iyi hava insanları içindi. Tekne sahipleri, *Maurice*’in ön güvertesinden ve kendi teknelerini diğerlerine bağlayan bir dizi sürme iskeleden bira fabrikalarının olduğu yük iskelesine kadar gitmek zorundaydı. Woody’nin *Rochester*’a ulaşmak için, *Maurice*, *Grace* ve *Dreadnought*’tan geçmesi gerekiyordu. Yalnız *Maurice* yük iskelesine doğrudan bağlıydı.

Yılın son buharlı gezi teknesi, bütün kamara ışıkları yanık halde Kew’a doğru yol alıyordu. “Battersea, bayanlar, baylar. Sağ tarafta sanatçılar bölgesi. İnsanlar burada sanatçılara özgü bir hayat yaşıyor, Seine Nehri üzerinde olduğu gibi yaşamlarını teknelerde sürdürüyorlar. Evet, o teknelerde yaşayan insanlar var.”

Salapurya Mahallesi 1960'ların başında Londra'da Thames Nehri üzerindeki deniz evlerinde yaşayan bir grup insanın yaşamöykülerini ve yaşam koşullarını aktarıyor. Kendisi de bir süre deniz evinde yaşamış olan yazar Penelope Fitzgerald, çeşitli nedenler yüzünden şehrin gündelik yaşamından kopmuş insanları yalın ama çarpıcı anlatımıyla tanıtıyor. Romanın başkişisi ve bir anlamda da Penelope Fitzgerald'ın kendisi olan Nenna, kocasını teknede kalmaya razı edemediği için altı ve on bir yaşındaki iki kızıyla *Grace* adındaki salapuryada yaşıyor. Çocuklarını okula göndermediği için rahibe, kocasıyla uzlaşmadığı için ablasına hesap vermek zorunda kalıyor. Kendisinin ve komşularının karşılaştığı bütün zorluklara karşın direnen, özgür bir kadın olmayı başarıyor. Ta ki...

